(ÚT és CÉL, 1978. október)

Vízöntő:
1956

Közel egy generáció telt el 1956 óta. Ebben a távlatban kíséreljük meg kiértékelni a fölkelést, elemezve a tragédiára vezető okokat. Nemcsak azt nézzük meg, hogy mi történt, hanem azt is, hogy mit jelent mindaz, ami megtörtént. Ennek a nagy drámának utolsó, véres fejezete egy sokkal szélesebb síkú és mélyebb globális háttérbe helyezendő be. Ekkor érthetjük csak meg azt, hogy az 1956-os fölkelés egy általános Világdrámának egyedi, helyi változata.

A XX. század eseményeinek tanulmányozásakor gyakran beleesünk abba a csapdába, hogy a tények magyarázatát annyira leegyszerűsítjük, annyira az emocionális jó-rossz banális kategóriáira építjük föl, hogy végülis hamis fikciók világába keveredünk. A mai igények már fejlettebb gondolkodást követelnek, semhogy megelégedjünk a népmesék gonosz mostoha és a hős királyfi fogalmának felállításával, ahol semmi lehetőség nincs sem több kategória bevonására, sem magasabb szintézisre való emelésre. Így sorakozik fel sokak gondolkozásában 1956, mint ahol hősök ás mártírok állnak az egyik oldalon, s velük szemben a gonosz gyilkosok, akik csak azért gonoszak, mert a mesék gonosz boszorkánya is gonosz.

Ha ma még mindig ott tartunk, hogy a kapitalizmus és a bolsevizmus egymást épp úgy kizáró szisztéma, mint a Piroska és a farkas, akkor bizony kizártuk magunkat a való világból is. Ilyenkor könnyezünk olyan mártírok fölött, akik nem mártírok, dicsőítünk olyan hősöket, akik ellenségeink és gyalázzuk azokat, akik érettünk meghaltak.

Az 1956-os fölkelés egy valóságos wagneri zenedráma fináléja, ahol 4-5 ellentétes hangulatú és tartalmú leitmotiv szövődik egybe, vagy torzul el, kifejezve a lejátszódó esemény kozmikus lényegét, a háttérből dübörgő végzet orgona-pontjának keretében.

A Fölkelés közvetlen oka a Rákosi-klikk rémuralmában keresendő. A dolog azonban mégsem egészen ilyen egyszerű.

Mindenekelőtt mennyiben okozhatók az oroszok a felkelésben? Szándékosan írunk oroszokat. A Szovjet egyik fő összetevője és legértékesebb része az orosz. Miért engedte hát át a hódító orosz 1945-ben Magyarországot teljes egészében oly kisebbségnek, amely minden volt, csak nem magyar? Itt a „moszkvai hét”-re, a Rákosi garnitúrára gondolunk.

Az első válasz erre az, hogy nem is volt olyan Moszkvában nevelkedett magyar garnitúra, akit oda lehetett volna tenni. Tudjuk, hogy Sztálin 1943-ban feloszlatta a magyar illegális kommunista pártot taghiány és eredménytelenség okából.

De miért nem tettek a nyakunkra a hódítók orosz vezetőket? Eszközeikben talán mégsem lettek volna olyan brutálisak, mint Rákosiék. Következésképpen 1956 is másképp néz ki.

Ennek is több oka van. Először is az oroszok borzalmasan kivéreztek a háborúban. Se idejük, se erejük nem volt a hirtelen világhatalommá emelkedett és súlyt nyert helyzetben sokáig azon töprengeni, hogy mi módon biztosítsák Magyarországon a legsimább átállást. A váratlanul ölükbe hullott győzelem egymagában is problémát jelentett.

Van azonban itt egy másik wagneri motívum is. Elég Dosztojevszkijt tanulmányozni ahhoz, hogy megértsük: az orosz lélek nem szereti Európát, nyugatot. Szinte a Sátánt látja benne. A marxi goj-gyűlölet és az orosz nyugat-gyűlölet, mint két, ugyanolyan fázisú hullám, egymást erősíti. Ezen a ponton át volt elérhető az orosz lélek a bolsevizmus részére. Paradox módon az orosz semmit sem ért meg a kapitalizmus pénz-kultuszából, de a földi paradicsomot ígérő marxi szocializmusból sem, mégis a nyakára telepedett marxizmussal együtt diadalra vitte tulajdon ellenségét. Végzetesen hasonló jelenségnek vagyunk tanúi nyugaton is. Ez az a bizonyos orgonapont, zenei kifejezést használva, amelyből a világ sorsát irányító Végzet dübörög.

Az orosz idegen-gyűlölet lehet az egyik magyarázat arra nézve, hogy miért igáznak le minket annyira brutálisan. De ez a primitívnek mondható fajtudat is az oka annak, hogy a Szovjetben a zsidók még ma sem tudták magukat oly mértékben emancipálni, kivonni a köztörvény alól, mint idekünn nyugaton. Ez az állapot tűnik úgy a nyugati, agyonkivételezett zsidó szemében, mintha a Szovjetben antiszemitizmus volna. Ezt a privilégiumot akarják most kiharcolni maguknak az Emberi Jogok név alá foglalt oroszországi zsidó kampányban.

A zsidó-feleséges Rajk László mondta egyszer: magyar kommunizmust csak akkor lehet csinálni, ha nem túl sok zsidó nyüzsög az élen. Minden bizonnyal ez áll az orosz kommunizmusra is. Ennek az aranyszabálynak betartása azonban nem mondható józan ésszel antiszemitizmusnak.

Ezért halt meg Rajk László. De nagyon kommunista beállítottságú kell legyen az ember, hogy emiatt mártírt lásson benne.

Ugyanezt mondhatjuk az 56-os idők két nagy alakjára: Nagy Imrére és Maléter Pálra. Mindkettő moszkvai nevelésű, mindkettő lett volna hivatva leváltani a „moszkvai hét", uralmát és így biztosítani a Szovjet hatalmát Magyarország felett. Abból, hogy az események túlszaladtak rajtuk és szándékukon, még nem következik, hogy mártírok.

De hogy miért helyezte a Szovjet 1945-ben a nyakunkra a „moszkvai hetet", Lenin egy kijelentése adja meg a választ. Lenin egyszer egy hozzá intézett kérdésre kijelentette, hogy szándékosan veszi körül magát zsidókkal, mert a zsidó különösen alkalmazkodó és főleg mérhetetlenül kegyetlen.

E lenini doktrína folytán kínozták meg úgy a zsidók a magyar népet, és erre vágott vissza a magyar nép 1956-ban. Mi a Felkelés alatt kommunistát ütöttünk és – zsidót találtunk. Így lett az antibolsevizmus egyúttal egy nem szándékozott antiszemitizmussá.

Ebben a körülményben rejlik 1956 tragédiája. Tágabb vonatkozásban az egész emberiség tragédiája.

Nyugat keresztény közvéleménye mélységes szimpátiával nézte a magyar szabadságharcosok küzdelmét. A Szovjet és annak szövetségese, a Láthatatlan Világkormány (Baruch volt ekkor a vezetője) döbbent csendben latolgatta a teendőket, hiszen a nyugati közvélemény egyhangúan mellettünk állt. Viszont a nyugatra menekült zsidó ávósok ijesztő képet festettek arról, ami a zsidóságra várhat Magyarországon.

Nem túlságosan érdekes itt felvetni azt a kérdést, hogy vajon Lenin vette-e körül magát zsidókkal s nem inkább a zsidók találtak rá erre a nyomorultra? Mert ne feledjük el: az 1917-es orosz forradalom sokkal inkább volt zsidó invázió, mint forradalom.

A mi tragédiánk az, hogy az ugyancsak zsidó nyugati szisztémára támaszkodva harcolunk a zsidó bolsevizmus ellen. Ezzel szemben a magyar Szabadságharc hősi napjaiban teljesen kívül állt minden zsidó szisztémán. E jellege miatt adta ki végre Baruch az utasítást a pipogya Eisenhowernek, amit ez engedelmesen továbbított Moszkvába: Nem nézné jó szemmel, ha Magyarországon a nemzeti erők vennék át az uralmat.

Ekkor tudta meg a Szovjet, hogy mit vár tőle a világ zsidósága. A világ kapitalista zsidaja rátalált a szovjet zsidóra, amikor a magyarországi hitsorsosok forogtak veszélyben.

Nagy Imre elsősorban hálátlanul viselkedett az őt kinevelő Szovjet iránt. De félre is értette a Felkelés alaptermészetét.

Mert 1956-ot a Szovjettel elégedetlenkedő pesti zsidók indították el. (Petőfi kör, stb.). Ma őket az Emberi Jogok harcosainak neveznék. Túl sok zsidó volt hatalmon, túl sok jó pozícióban és vérszemet kapva túl sokat kezdtek el követelni. Már akkor észrevették, hogy a nyugati hitsorsosaik sokkal nagyobb kiváltságban élnek, mint az otthoniak. Annál is inkább, mert még a Szovjeten belül is bizonytalan volt az, hogy melyik frakció a hatalom igazi birtokosa Sztálin halála után.

Nagy Imre tragédiája az, hogy nem ő formálta az eseményeket, hanem az események ragadták magukkal őt. Magán a szovjet gépezeten belül lazult meg egy csavar, az egyik kerék ennek folytán kiesett tengelyéből, összetört még egynéhány alkatrészt. Végül pedig ezt a kereket annak rendje és módja szerint kidobták a gépezetből. Hogy aztán ezt a kereket éppen Nagy Imrének hívták ebben a politikai balesetben, hát ez az élet egyik nagy igazságtalansága.

Úgy látszik, hogy Nagy Imre sem látta tisztán azt, hogy a nyugati közvélemény szimpátiája politikailag nem sokat ér. Nem tudta, hogy a nyugati államok és az ENSz nagyon is függnek a 400-ak hatalmától s végeredményben semmit sem tehetnek ilyen súlyos kérdésben azok engedélye nélkül. Nagy Imre tragédiája, hogy hirtelen szembetalálta magát ezzel a legfőbb, láthatatlan Szörnyeteggel.

Még 1947-ben világosan megmondta Révai (Kahana) Mózes Sulyoknak: Aki az oroszokat hazaküldi, az pogromot akar. Ezt Nagy Imrének is tudnia kellett volna, amikor a nép követelésének engedve az oroszok kivonulását követelte. De értsük meg a helyzetét: a meghibásodott gépben a keréknek akkor is ki kell esnie, ha nem „akar". Ez már a fizika végzetes

törvénye. Az események túlhaladtak szándékán, a tehetetlenségi erők: nagy lendülettel kivágták a szisztémából. Miként egy autószerencsétlenségben ha az egyik kerék leszakad a tengelyéről és messze elgurul. Nem mondhatjuk, hogy a keréknek valaha is más rendeltetése volt, vagy lehetett volna, mint a kocsi kiszolgálása.

Talán még világosabban megérthetjük Nagy Imre „jobbra tolódó" gondolkodását, ha Maléter Pál magatartását tanulmányozzuk.

Az igaz, hogy Malétert a körúti harcosok leverésére küldték ki. Az is igaz, hogy ő nem verte le a nép fiait a Körúton. Ezért tiszteletet érdemel. Különösen akkor érdemel tiszteletet, ha meggondoljuk, hogy 1945 után telivér magyarok miként sorakoztak föl a zsidókkal a magyar nép irtásában. De Maléter nagysága ezzel ki is merül. Mert magyarokat nem legyilkolni még nem jelent hősiességet.

E sorok írója a körúti harcok idején háromszor beszélt Maléterrel a volt Mária Terézia laktanyának egy tankkal lezárt kapujában. A külföldi riporterek előtt két ízben is kijelentette, hogy a Forradalom alatt ő semleges magatartást tanúsított. Való tény, hogy várakozó helyzetbe vonult alakulatai soha nem vettek részt pl. az ávósok fölkutatásában. Így a Tisza Kálmán téri pártház ostromában sem. Erre vonatkozóan is kijelentette Maléter, hogy csak akkor lő, ha rálőnek. Sem ez a beszéd, sem semleges magatartása nem éppen az, amit az ember egy hőstől és harcostól elvárna.

Aki valaha is szagolt puskaport, tisztában lehetett azzal, hogy a felkelőknek nem sok esélye volt a Szovjet feletti győzelemre. Nyilván ez a felismerés vezette Malétert is. A harcoknak egyedül csak politikai értelme volt. Az a tény, hogy Maléter nem vett részt a harcokban, arra mutat, hogy a forradalom alatt ő csak politikus szerepét játszotta, de nem a harcos hősét. Mialatt mi az aránytalan küzdelemben véreztünk a Körúton és egyebütt, ő azt latolgatta Nagy Imrével, hogy miként lehetne ezt a harcot politikai aprópénzre váltani. Ezért igyekezett óvatosan a középúton maradni. Innen – nyilván – könnyűszerrel lehet akár jobbra, akar balra lépni egyet.

Bármennyire is józannak mondható ez a magatartása, a harcosok szemében nem tűnt szimpatikusnak. A karrierista spekulációját éreztük rajta.

Sőt, amikor az oroszok kivonultak a perifériára, magasabb helyről parancsra várva és úgy tűnt, hogy a harcosok a politikai fronton győzelmesen haladnak előre, Maléter hirtelen és hálátlan arroganciával valamilyen hatásköri kérdésben összeütközött a szomszédos Corvin-csoport parancsnokságával. Az embernek ekkor már az volt az érzése, hogy Maléter már át akart lépni a körúti harcosokon magasabb ambíciók érdekében.

Ez az a pont, ami miatt sem Nagy Imre, sem Maléter Pál nem lehet mártír a mi szemünkben. Mindkettő egy sajnálatos politikai baleset áldozata csupán.

Mindent összegezve: Maléter azzal a negatív – de a mi szemünkben nagyon is értékes, pozitív magatartásával, hogy nem verte le honfitársainak körúti felkelését, óhatatlanul, de nem szándékosan, egy sereg ávós halálát idézte elő. Becsülete a Nemzet iránt, halálos bűne a zsidó világrend ellen.

Sophokles és Shakespeare tollára méltó sorstragédia.

Senki sem gondolta 1956 nyarán – legkevésbé a Rákosi-ellenes zsidók, hogy néhány hónap múltán annyira kicsúsznak a dolgok az ellenőrzés alól és zsidók halálát fogják okozni. Amikor ezen a nyáron megjelent egy szokatlanul új hangú, furcsa közlemény az egyik újságban az ávós visszaélésekről, kétkedő s gyanakvó meglepetés fogta el az olvasót. De magának az újságnak eddig megszokott unalmas és propagandafrázisoktól hemzsegő keretébe se illett bele. Egy kúriai bíró felhívta azokat, akik az ávótól bármilyen hátrányt szenvedtek, hogy jelentkezzenek nála. Kivizsgálást és rehabilitációt ígért. Merész és szívdobogtató lépés az ávós terrorban. Erre a hírre úgy szédelegtünk, néhányan, mint a légy az első tavaszi napfényben.

Ekkor már lármásan működött a Petőfi-kör. Mi sem természetesebb, hogy e sorok írója is elment a Lánchíd budai hídfőjénél lévő palotába, hogy fölkeresse a bátor és nagyszerű, emberbarát kúriai bírót. Vörös szőnyeges fényes apartmanba léptem be s az első pillanatban megállapítottam, hogy a barátságosan rám mosolygó kúriai bíró egy – zsidó.

Mily ellentmondás: A zsidó ÁVÓ-t egy másik zsidó számolja föl!

Ellentmondás? Korántsem.

Ellentmondás, ha a Piroska és a farkas gyermekszemléletében politizálunk. Ahogy Lenin mondta: a zsidó kitűnően tud

alkalmazkodni. Az a bizonytalanság, amiben Sztálin hagyta a Szovjetet halála után, Magyarországra is kihatott. A zsidók kezdtek fölülkerekedni Moszkvában. A változás szele megfújta a pesti zsidókat is és mindjárt beálltak a szél irányába. Ők mindig előbb értesülnek mindenről.

Az okos zsidók egyszerűen meg sem engedhették azt, hogy az AVÓ esetleges felszámolását egy nemzsidó hajtsa végre. Mert mindaddig, amíg az egyik zsidó bírája a másiknak, egyik sem keveredhet veszélybe. Ha a zsidók csinálnak rendet, semmi szükség arra, hogy a gojok belezavarjanak, mert abból rögtön antiszemitizmus lesz.

Így állt ismét a gyanútlan keresztény Magyarország zsidó zászlók alá az antisztalinista harcok elindítása idején – zsidó érdekekért.

Nem kétséges, hogy a Tisza Kálmán téri pártház ostroma és az elfogott ávósok liquidálása brutális módon ment végbe. Minden harc elkerülhetetlenül brutális, de főként, amikor a zsidók megtanítják a népeket a brutalitásra. Az is biztos, hogy a szerencsétlenek maguk provokálták ki végzetüket. Az egyik verzió szerint fegyvertelen tüntetőket berángattak a pártházba és bántalmazták őket.

Amikor behatoltunk a pártházba, elképesztő kényelem és fényűzés jeleit láttuk mindenfelé. Valósággal egy másik világ, egy bolsevista Walhalla. Ezüstből vert, gyönyörű kivitelű forint-érméket találtunk, amik soha nem kerültek le a szocializmust építő dolgozó nép forgalmába. A hatalmas előadóterem falán ott díszelgett egy óriási (kb. 4.5m x 2.5m) gyapjú gobelin, amelyen Lenin és Sztálin egymásra tolt profilképe domborodott ki a babérkoszorús dekorációból, tarkítva egyéb jó bolsevista emblémákkal. Összegöngyölve, öten-hatan rángatták, lökdösték ki ezt a szörnyűséget az emeleti ablakon s dobták le a járdára. Később ide hordták rá az ostromban elesett ávósok tetemeit. Százával vonultak el itt a civilek megköpdösve, rugdosva és átkozva a szerencsétleneket. A megfélemlített és a behódolt könnyen válik megkínzójának utánzójává.

Ugyanakkor kompresszoros ásókkal túrták föl a Városi Színház előtti teret, mert ott keresték az ÁVÓ bunkerpincéjét, ahonnan állítólag kopácsoló jeleket adtak le az áldozatok. A rádió többször felkérte a pártház építőit, tervezőit, hogy segítsék megtalálni a börtönt összekötő titkos folyosót. Senki nem jelentkezett. Aki ilyesmiről tudott, már régen a biztonságos nyugaton tartózkodott.

Íme a teljes kép: zsidó ávósok kiterítve a bolsevista faligobelinen, magyarok ásnak szinte eszelős aggodalommal a földalatti börtönben sínylődő magyarok kiszabadításáért és valahol New York mellett az ezekre vonatkozó jelentések fölé hajló Baruch, aki talán épp e percben mondta ki a fellebezhetetlen döntést egy ország sorsa felett.

És a gyanútlan Magyarországon ugyanez órákban különböző klikkek, csoportok, ábrándozók ültek együtt lefüggönyözött ablakok mögött biztos távolságban az eseményektől, latolgatva-reménykedve: most jött el az óra a cselekvésre. Mert már úgy tűnt sokaknak, hogy a forradalom a harci fázisból a politikai fázisba került. Ahol tetemek vannak, ott hamar összegyűlnek a keselyűk és hiénák.

A Körút harcosa, miként a mór, megtette kötelességét – mehet.

De még eljött november 2-a. A csodálatos Halottak Napja 1956-ban. A novemberi alkonyatban száz- és százezer gyertya világított be. Ott égtek, lobogtak, sercegtek ezek a parányi lángok minden háznak minden ablakában szerte az országban, megemlékezve csalfa reménnyel annyi fiatal életáldozatáról. Mintha milliónyi gyertya lángjában ott lobogott volna a 12 éven át megkínzott magyarok lelke, a nemzet hőseinek és mártírjainak feltámadt életlángja, az egyenlőtlen harcban elesett pesti gyerekek biztató üzenete s szólt hozzánk, az égbe tekintő életben maradottakhoz. A harc, a szenvedés nem volt hiábavaló, az ő életük folytatódik a mi szebb, jobb életünkben. Ezen a napon magasztosultak a halottak a Nemzet védőszentjeivé. Soha nem volt még a történelemben ilyen szép, megbékélt, reményt, feltámadást hirdető Halottak Napja. Nem, ez nem a Halottak Napja volt, ez a diadalmas, örök Élet napja. A Halottak Napja.

De a halotti gyertyák fényében, azok parányi melegétől feléledtek az évszázados magyar Árnyak is, a magyar átok nyugtalan szellemei. Előkerültek a molyhos frakkok és lakkcipők. Tömjént hintettek a régi, hamvadó világ parazsára. Úgy képzelték, hogy a munkás és paraszt, ez a lenézett senkirend azért halt meg, hogy a bokacsapkodó, uram-bátyám érdekcimboraság visszakerüljön. Úgy képzelték, hogy a Halottak Napi gyertyáról meggyújthatják a hét és tízágú ezüst gyertyatartókat s azok fénye alatt hamarosan megindulhatnak a felejthetetlen kártyapartik, politikai intrikák.

Míg a gyertyák ott égtek az ablakokban és a sírokon, a gondosan bezárt ajtók mögött már ott gyülekeztek az élet sáfárai, a politika hiénái.

Ezek közül az egyedül komoly, számottevő csoport volt a Nagy Imre-féle kormány. Minden egyéb frakció csak néhány emberből állt. De mégis ott voltak a próbálkozások. Az egyik a Sulyok-Pfeiffer-féle pártok maradványai, a másik a volt lakkcipős Kisgazdák és a Csáklyások túlélői, akik valamilyenfajta koalícióban reméltek felkerülni. Ugyanígy az 1948-ban a kommunistákba kényszerített szocdemek, Marosán epigonjai. Talán még ezeknek volt a legtöbb esélyük egy koalícióban. Sokkal véznább volt a horthysta politika foghíjas urambátyáinak nyomorult reménykedése.

Aztán volt még egy furcsa, mégcsak nem is magyarokból álló társaság, amely úgy látta, hogy eljött az idő a Habsburg restaurációra. De ezek addig is „felajánlották" a miniszterelnökséget, a – Hercegprímásnak, aki „utasítás hiányában" elhárította ezt a figyelmet. De valahogyan a befolyásuk alatt mégis elmondta azt a bizonyos rádióbeszédet.

Valamennyi frakció egy közös hibában szenvedett: semmiféle tömeg nem állt mögötte. Mind amolyan csírakezdemény volt, ami nagyon is függött külső körülményektől. Ezek amolyan behúzott farkú, magános hiénák voltak, akik azt lesték, hogy mit fog csinálni a láthatatlan oroszlán.

De minden reményre és próbálkozásra, minden hősiességre és szabadságra, minden kiengesztelődésre és bosszúra pontot tett a Szovjet.

Ami nekünk még megmaradt, az a tompuló fájdalom idekünn, otthon pedig a csendes megalkuvás.

1956 csodája nem fog többet megismétlődni. De jöhetnek más csodák.